

УДК: 332.07/.08: 005.591.1 (477)

Сурай Інна Геннадіївна,

доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри публічного управління та публічної служби, Національна академія державного управління при Президентові України, 03057, м. Київ, вул. Ежена Пот'є, 20, тел.: (050) 352 05 23, e-mail: suray.inna@gmail.com

ORCID: 0000-0003-4377-2724

Сурай Інна Геннадьевна,

доктор наук государственного управления, доцент, профессор кафедры публичного управления и публичной службы, Национальная академия государственного управления при Президенте Украины, 03057, г. Киев, ул. Эжена Потье, 20, тел.: (050) 352 05 23, e-mail: suray.inna@gmail.com

ORCID: 0000-0003-4377-2724

Suray Inna Gennadiivna,

Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor, Professor of the Department of public administration and public service of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, 03057, Kyiv, Str. Eugene Pottier, 20, tel.: (050) 352 05 23, e-mail: suray.inna@gmail.com

ORCID: 0000-0003-4377-2724

Мазуренко Михайло Павлович,

голова Коропської районної ради Чернігівської області, магістрант, Національна академія державного управління при Президентові України, 03057, м. Київ, вул. Ежена Пот'є, 20, тел.: (096) 795 22 80, e-mail: mazurenko_mp@ukr.net

ORCID: 0000-0002-9940-1888

Мазуренко Михаил Павлович,

председатель Коропского районного совета Черниговской области, магистрант,

Национальная академия государственного управления при Президенте Украины, 03057, г. Киев, ул. Эжена Потье, 20, тел.: (096) 795 22 80, e-mail: mazurenko_mp@ukr.net

ORCID: 0000-0002-9940-1888

Mazurenko Mikhail Pavlovich,

Chairman of the Koropsky District Council of the Chernigov Region, magistrant, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, 03057, Kyiv, Str. Eugene Potier, 20, tel.: (096) 795 22 80, e-mail: mazurenko_mp@ukr.net

ORCID: 0000-0002-9940-1888

DOI <https://doi.org/10.31618/vadnd.v1i11.33>

РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Анотація. Висвітлено практичні аспекти реформування місцевої влади в Україні на сучасному етапі децентралізації влади, а саме: в умовах добровільного об'єднання територіальних громад на прикладі Коропського району Чернігівської області. Доведено, що логічним продовженням процесу завершення об'єднання територіальних громад має стати адміністративно-територіальна реформа з територіального формування адміністративної одиниці, яка носитиме назву району та яка об'єднуватиме кілька ОТГ. Це має залежати від географічного розташування, наявності інфраструктури, дорожньо-транспортної мережі, доступності надання медичних послуг, інших чинників.

Відмічено, що з метою забезпечення реалізації положень Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні у такій структурній одиниці має бути сформована районна рада з представників ОТГ, що забезпечуватиме основні повноваження органів місцевого самоврядування районного рівня. Районна рада має утворити власний виконавчий орган, який повинен бути їй підконтрольним та підзвітним. Систему органів центральної виконавчої влади у новоствореній адміністративній одиниці (районі) може представляти відповідний орган, утворений Кабінетом Міністрів України, до функцій якого має бути віднесено координацію діяльності територіальних підрозділів органів виконавчої влади на місцях та контроль за цільовим та ефективним використанням коштів Державного бюджету, що надходитимуть на розвиток відповідних територій.

Визначено, що саме місцева влада, яка є одним із основних суб'єктів публічного управління на місцевому рівні та, зокрема, розвитку територій, у своїй діяльності найбільш враховує традиції народу, його ментальність, рівень розвитку громадянського суспільства та його спроможність.

Ключові слова: місцева влада, реформування, децентралізація, об'єднання територіальних громад (ОТГ).

РЕФОРМИРОВАНИЕ МЕСТНОЙ ВЛАСТИ В УКРАИНЕ: ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ

Аннотация. Освещены практические аспекты реформирования местной власти в Украине на современном этапе децентрализации власти, а именно:

в условиях добровольного объединения территориальных общин на примере Коропского района Черниговской области. Доказано, что логическим продолжением процесса завершения объединения территориальных общин должна стать административно-территориальная реформа по территориальному формированию административной единицы, которая будет носить название района и объединять несколько объединенных территориальных общин. Это зависит от географического расположения, наличия инфраструктуры, дорожно-транспортной сети, доступности предоставления медицинских услуг, других факторов.

Отмечено, что в целях обеспечения реализации положений Концепции реформирования местного самоуправления и территориальной организации власти в Украине в такой структурной единице должен быть сформирован районный совет из представителей ОТО, обеспечивающий основные полномочия органов местного самоуправления районного уровня. Районный совет должен создать собственный исполнительный орган, который должен быть ему подконтрольным и подотчетным. Систему органов центральной исполнительной власти во вновь созданной административной единице (районе) может представлять соответствующий орган, образованный Кабинетом Министров Украины, к функции которого должны быть отнесены координация деятельности территориальных подразделений органов исполнительной власти на местах и контроль за целевым и эффективным использованием средств Государственного бюджета, поступающие на развитие соответствующих территорий.

Определено, что именно местные власти, которая является одним из основных субъектов публичного управления на местном уровне и, в частности, развития территорий, в своей деятельности наиболее учитывает традиции народа, его ментальность, уровень развития гражданского общества и его способность.

Ключевые слова: местная власть, реформирование, децентрализация, объединение территориальных общин.

REFORMING OF THE LOCAL GOVERNMENT IN UKRAINE: PRACTICAL ASPECTS

Abstract. The practical aspects of the reform of local government in Ukraine at the present stage of decentralization of power are highlighted, namely: in the conditions of voluntary association of territorial communities on the example of Koropsky district of Chernihiv region. It is proved that the administrative and territorial reform of the territorial formation of the administrative unit, which will carry the name of the rayon and which will unite several united territorial communities, should be a logical continuation of the process of completion of the association of territorial communities. This should depend on the geographical location, the availability of infrastructure, the road transport network, the availability of medical services, and other factors.

It was noted that in order to ensure the implementation of the provisions of the Concept for the reform of local self-government and the territorial organization of power in Ukraine, a district council of representatives of OTG should be formed in such a structural unit, which will provide the main powers of local government bodies at the district level. The district council should establish its own executive body, which should be under its control and accountable. The system of central executive authorities in the newly created administrative unit (rayon) may be represented by the relevant body set up by the Cabinet of Ministers of Ukraine, whose functions should include the coordination of the activities of the territorial units of the executive power on the ground and control over the targeted and effective use of the State budget funds that will be received on the development of the respective territories.

It has been determined that local authorities, which are one of the main subjects of public administration at the local level and, in particular, the development of territories, most in their activity take into account the traditions of the people, their mentality, the level of development of civil society and its ability.

Keywords: local government, reform, decentralization, territorial communities (OTG).

Постановка проблеми. Саме місцева влада, яка є одним із основних суб'єктів публічного управління на місцевому рівні та, зокрема, розвитку територій, у своїй діяльності найбільш враховує традиції народу, його ментальність, рівень розвитку громадянського суспільства та його спроможність.

Розвиток України як демократичної, соціальної та правової держави безпосередньо пов'язаний зі становленням дієвої місцевої влади.

Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (далі – Концепція), прийнята 1 квітня 2014 р., визначає головні шляхи розв'язання проблем місцевого самоврядування. Ключовими питаннями, які визначають суть змін, є: визначення обґрунтованої територіальної основи для діяльності органів

місцевого самоврядування та органів виконавчої влади; створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпечення здійснення органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень; розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципами субсидіарності та децентралізації; максимальне залучення населення до прийняття управлінських рішень, сприяння розвитку форм прямого народовладдя [1].

Стратегія сталого розвитку “Україна – 2020”, схвалена Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 [2], яка визначає мету, вектори руху, дорожню карту, першочергові пріоритети та індикатори належних умов становлення та

розвитку України, серед основних реформ та програм розвитку держави за вектором відповідальності визначає децентралізацію та реформу державного управління. Зазначається [2], що територіальні громади мають самостійно вирішувати питання місцевого значення, свого добробуту і нести відповідальність за розвиток всієї країни.

Аналіз останніх публікацій показав, що питання ефективного функціонування органів місцевої влади, становлення представницьких органів влади, зокрема місцевого рівня, зростання ролі територіальних громад у вирішенні місцевих справ обґрунтовують у наукових працях В. Борденюк, В. Вакуленко, П. Ворона, В. Гошовська, Т. Іванова, В. Куйбіда, О. Пухкал, І. Розпутенко, В. Толкованов та ін.

Попри значний інтерес вітчизняних та зарубіжних дослідників до питань функціонування місцевої влади, питання реформування місцевої влади в умовах добровільного об'єднання територіальних громад (далі — ОТГ), зокрема практичні аспекти цього процесу, ще не стали предметом спеціальних наукових досліджень.

Саме тому **метою статті** є висвітлення практичних аспектів реформування місцевої влади в Україні на сучасному етапі децентралізації влади (в умовах добровільного об'єднання територіальних громад на прикладі Коропського району Чернігівської області).

Виклад основного матеріалу. Концепція передбачає децентралізацію влади і побудову такої системи місцевого самоврядування, яка

повністю відповідатиме принципам Європейської хартії місцевого самоврядування та положенням інших міжнародних договорів, рекомендацій Ради Європи у сфері місцевої і регіональної демократії. У Концепції враховано рекомендації Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи, прийняті на його сесії 31 жовтня 2013 р., а також положення Декларації Конгресу від 25 березня 2014 р.

Концепцією [1] визначено трирівневу систему організації місцевого самоврядування та чітко окреслено сфери компетенції кожного рівня місцевого самоврядування. Основні сфери відповідальності органів місцевого самоврядування зосереджено на базовому рівні, і їхня кількість набагато більша, ніж на інших рівнях.

Розуміючи важливість та необхідність реформування застарілої та не ефективної в реаліях сьогодення системи адміністративно-територіального устрою в країні та органів місцевої влади — як однієї з її похідних, Коропською районною радою було розпочато *вивчення основних положень* проекту Закону України “Про добровільне об'єднання територіальних громад” ще у 2014 році, з моменту його появи на сайті Верховної Ради України, та Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [1].

Зазначимо, що з березня 2015 р. Законом України “Про добровільне об'єднання територіальних громад” [3] закріплено: основні умови добровільного об'єднання територіальних громад; порядок добровільного об'єднання, зокрема утворення

об'єднаній територіальній громаді та реорганізація органів місцевого самоврядування; порядок добровільного приєднання до об'єднаних територіальних громад; державна підтримка добровільного об'єднання територіальних громад та добровільного приєднання; форми такої підтримки, зокрема фінансова підтримка державою та перспективний план формування територій громад.

Проведений виконавчим апаратом Коропської районної ради *аналіз* показав, що за останні 25 років кількість жителів району зменшилась на 11,3 тис., а кількість сільських рад збільшилась на 9 тис. Склалася ситуація, коли найбільша сільська рада нараховувала в своєму складі більше 2 тис. жителів, а найменша не мала й 200 при однаковій кількості штатних одиниць у місцевих радах, тобто навантаження на одного працівника виконавчого апарату однієї ради було в 10 разів більше, ніж іншої, при тих самих фінансових затратах на утримання апарату. Стало очевидним, що реформування низового, базового, складу тягнутиме за собою об'єднання громад у нові структурні одиниці на рівні новоутворених районів, а також впровадження певних змін і на регіональному рівні. Тобто ця складова формування нового адміністративно-територіального устрою практично стала, найбільш дискусійною частиною в децентралізаційній реформі. Проста зміна меж територій рад без передачі владних та фінансових потоків на місця була, на нашу думку, основною причиною провалу спроби проведення адміністративно-територіальної реформи у 2005 році. *Врахувавши ці чинники*, в

районі розпочалася *робота з реалізації* на його території проекту з децентралізації влади через добровільне об'єднання територіальних громад.

У рамках проведення *інформаційно-комунікаційної кампанії* та роз'яснення основних положень, організаційного та юридичного забезпечення реалізації Концепції [1], на виконання законодавства щодо співробітництва та об'єднання територіальних громад [3; 4], районною радою та районною державною адміністрацією було розроблено для реалізації низку відповідних заходів. Зокрема: семінари-наради з сільськими, селищними головами; навчання безпосередньо в сільських, селищних радах з депутатськими корпусами, членами виконавчих комітетів, активами громад; обговорення питання об'єднання територіальних громад на обговорення на загальних зборах (сходах) у населених пунктах району; "круглі столи" з сільськими, селищними головами, керівниками установ, організацій району, керівниками структурних підрозділів районної ради, районної державної адміністрації за участю представників засобів масової інформації з питань виконання законодавства щодо співробітництва та об'єднання територіальних громад у районі. Під час обговорень постало питання можливих ризиків: фінансових; недопущення зменшення надання обсягів послуг населенню майбутніх громад; супротиву керівників самозабезпечених територіальних громад до добровільного об'єднання. Після значного обсягу проведеної підготовчої, роз'яснювальної роботи, враховуючи вимоги територіальних громад

району в цілому щодо забезпечення їхнього подальшого самостійного функціонування, було напрацьовано кілька варіантів об'єднання.

При розгляді варіантів можливого об'єднання враховувалося, що Коропський район має одну з найнижчих в області густоту населення, високий рівень старіння населення, від'ємний демографічний приріст, розгалужену мережу бюджетних установ. Одним із визначальних принципів об'єднання передбачались доступність надання публічних послуг, територіальне розміщення і транспортне сполучення. Також враховувалася можливість самозабезпечення об'єднаних територіальних громад.

Після тривалих дискусій, обговорень, аналізу сільськими, селищними головами було запропоновано обрати за базову модель — утворення на території району двох об'єднаних територіальних громад. Цей варіант передбачав утворення Коропської ОТГ у складі 19 сільських, селищних рад і Понорницької ОТГ у складі 8 місцевих рад та повністю відповідав Методиці формування спроможних територіальних громад [5].

Рішення “круглого столу” було винесено на розгляд та затвердження *робочої групи* з опрацювання пропозицій територіальних громад району щодо їх добровільного об'єднання, затвердженого спільним розпорядженням в.о. голови районної державної адміністрації та голови районної ради від 20 лютого 2015 р. № 3. До складу робочої групи увійшли представники районної державної адміністрації, районної ради, депутати районної ради, сільські,

селищні голови району. Робочою групою затверджено пропозиції з добровільного об'єднання територіальних громад Коропського району з наступним наданням їх обласній державній адміністрації і обласній раді для узагальнення та інформування Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

Після *прийняття рішення* Чернігівською обласною радою *про схвалення Перспективного плану формування територій громад* Чернігівської області та його затвердження Кабінетом Міністрів України [6] (з утворенням на території району саме двох ОТГ (див. рисунок) розпочалася *безпосередня робота зі створення об'єднаних територіальних громад*.

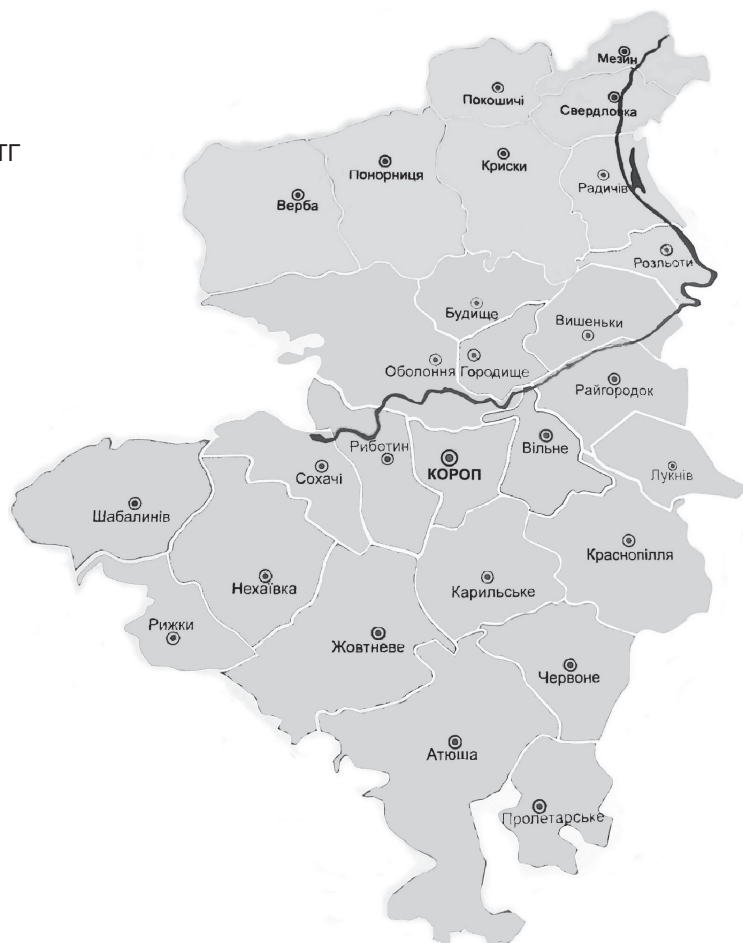
Проте слід визнати, що 2015 рік був втрачений стосовно утворення громад. Цьому причиною стала низка об'єктивних та суб'єктивних факторів:

- супротив керівників самозабезпечених територіальних громад до добровільного об'єднання (завдяки “бюджетній децентралізації” при змінах до Бюджетного та Податкового кодексів);

- у місцевих громадах відбулося витребування земельних наділів, що до цього десятками років заростали бур'янами, заліснювалися, не використовувалися за цільовим призначенням. Прихід інвесторів на території відповідних рад у декілька разів збільшив надходження до місцевих бюджетів від сплати земельних податків. Керівники громад отримали самозабезпечені, самодостатні бюджети, що, у свою чергу, дало мож-

Понорницька ОТГ

Коропська ОТГ

Межі ОТГ Коропського району відповідно до [6]

ливість не лише вкласти кошти в розвиток відповідних територій, а й збільшувати видатки на утримання апарату шляхом підвищення заробітних плат. У частині сільських рад у зв'язку з надходженням додаткових коштів заробітні плати працівників виконавчих апаратів у 4–5 разів перевищували заробітні плати працівників виконавчого апарату районної ради, районної державної адміністрації. Таких сільських рад було 30–40 %, і вони розуміли, що у разі об'єднання їхні кошти будуть централізовані в один загальний

бюджет об'єднаної територіальної громади, і, відповідно, налаштовували депутатів місцевих рад, керівників бюджетних установ проти процесу об'єднання.

Окрім цього, у 2015 р. сільські, селищні голови повністю поринули в передвиборчі перегони (місцеві вибори), оскільки конкуренція у зв'язку з активізацією діяльності політичних партій напередодні виборів значно зросла. Події в державі 2013–2014 рр. змінили політичні настрої людей. У кожному населеному пункті на посаду сільських го-

лів претендувало 4–7 кандидатів, і діючим сільським, селищним головам було не до процесів децентралізації.

Значно вплинула на неможливість утворити ОТГ на території району ще у 2015 році нечітка позиція виконавчої гілки влади. З призначенням нового керівництва в обласній та районній державних адміністраціях з'явилася нова тенденція у підході до формування ОТГ: «один район — одна громада». На відкритих зустрічах, в засобах масової інформації декларувалася підтримка процесів децентралізації у визначений законодавством спосіб — на засадах добровільності, відповідно до вимог Перспективного плану, з дотриманням вимог Методики формування спроможних територіальних громад, а реально наполягали на тому, щоб сільські голови об'єднувалися тільки в одну громаду, і щоб цю громаду очолив саме голова районної державної адміністрації, при цьому нехтуючи зазначеними нормативно-правовими актами. Тобто в результаті такої «реформи» мала б утворитися так звана громада, яка б була підконтрольна і перебувала під впливом саме виконавчої гілки влади, мала б ті самі географічні межі, що й район. При цьому за наявності сільських, селищних рад люди отримували адміністративні послуги безпосередньо на місцях, а при створенні однієї громади, коли більшість адміністративних, розпорядчих функцій переходить безпосередньо в громаду, жителям сіл довелося б звертатися по послуги до центру громади, у нашому випадку це за 60–70 км від крайніх сіл району.

Названі чинники у поєднанні з іншими, на жаль, не дали можливості розпочати роботу зі створення ОТГ на теренах Коропського району у 2015 р. Час для реформ місцевого самоврядування в числі першопрохідців було втрачено. Але в районі вже назрівала класична ситуація, коли «низи не хотіли, а верхи не могли».

Результати місцевих виборів у жовтні 2015 р. дещо змінили конфігурацію депутатського корпусу та сільських, селищних голів. Третина керманічів територіальних громад не була переобрана на займані посади, здебільшого це ті люди, які були найбільшими противниками реформи місцевого самоврядування. На рівні районної ради за активної підтримки новообраного селищного голови Коропа була знову розпочата *робота з формування громадської думки* про необхідність та доцільність реформ. До співпраці *залучалися представники Офісу реформ* в області, *громадських організацій*, які впроваджували децентралізацію в практичну площину. В області почали діяти перші п'ять ОТГ, що перейшли на прямі міжбюджетні відносини. З делегаціями сільських, селищних голів за активної підтримки Асоціації місцевих рад Коропщини було *вивчено досвід* Кіптівської, Вертіївської, Деснянської ОТГ Чернігівської області, Шишацької ОТГ Полтавської області, яка найбільш територіально і фінансово співпадала із затвердженою Перспективним планом Коропською ОТГ.

У березні 2016 р. на спільній нараді з сільськими, селищними головами був *розроблений алгоритм дій* з об'єднання в Коропську ОТГ і *розпочато*

процес реформування місцевого самоврядування Коропщини. Ініціатором об'єднання виступила Коропська селищна рада. Пройшовши всі процедури, передбачені законодавством, що включали в себе сесії сільських, селищних рад, громадські обговорення, утворення спільних робочих груп, розроблення проектів рішення, отримання висновків щодо відповідності проектів рішень у вересні 2016 р., було прийнято рішення “Про добровільне об'єднання територіальних громад у Коропську селищну об'єднану територіальну громаду”.

До складу ОТГ ввійшло 16 сільських та одна селищна рада (63 % від загальної кількості), населення склало 15,7 тис. осіб (67 % від загальної кількості), територія ОТГ становить 907,4 кв. км. (69 % від загальної кількості), населених пунктів у громаді — 45 (69 % від загальної кількості). Дві сільські ради, які за Перспективним планом мали бути у складі Коропської ОТГ, не виявили бажання на цьому етапі об'єднуватися і функціонують самостійно.

За зверненням обласної державної адміністрації Центральна виборча комісія призначила на 18 грудня 2016 р. перші вибори в об'єднаній територіальній громаді, за результатами яких переконливу перемогу на посаду Коропського селищного голови здобув ініціатор об'єднання, діючий на той час селищний голова В. І. Журавель, було обрано 26 депутатів селищної ради. На першій сесії селищної ради 30 грудня 2016 р. було визнано повноваження селищного голови та депутатів селищної ради. У травні 2017 р. було проведено перші вибори старост в 16 старостах Коропської

ОТГ. З проведенням виборів старост організаційний процес утворення Коропської ОТГ можна вважати завершеним, проте ще *не завершено весь процес реформування місцевої влади*, який набув нової форми, виникли нові проблемні питання, що потребують оперативного й ефективного вирішення та особливої чіткості визначених законодавчих рамок.

Висновки дослідження. Вважаємо, що логічним продовженням процесу завершення об'єднання територіальних громад має стати адміністративно-територіальна реформа з територіального формування адміністративної одиниці, яка носитиме назву району і об'єднуватиме кілька ОТГ. Це має залежати від географічного розташування, наявності інфраструктури, дорожньо-транспортної мережі, доступності надання медичних послуг, інших чинників.

З метою забезпечення реалізації положень Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні у такій структурній одиниці має бути сформована районна рада з представників ОТГ, що забезпечуватиме основні повноваження органів місцевого самоврядування районного рівня. Районна рада має утворити власний виконавчий орган, який повинен бути їй підконтрольним та підзвітним. Систему органів центральної виконавчої влади у новоствореній адміністративній одиниці (районі) може представляти відповідний орган, утворений Кабінетом Міністрів України, до функцій якого має бути віднесено координацію діяльності територіальних підрозділів органів виконавчої влади на місцях

та контроль за цільовим та ефективним використанням коштів Державного бюджету, що надходять до розв'язання відповідних територій.

У перспективі подальші розвідки у цьому напрямі мають стосуватися науково обґрунтованих пропозицій з подальших кроків у реформуванні місцевої влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Про схвалення* Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квіт. 2014 р. № 333-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#n8>
2. *Про Стратегію* сталого розвитку “Україна–2020” : Указ Президента України від 12 січ. 2015 р. № 5/2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
3. *Про добровільне об’єднання* територіальних громад : Закон України від 5 лют. 2015 р. № 157-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19
4. *Про співробітництво* територіальних громад : Закон України від 17 черв. 2014 р. № 1508-VII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>
5. *Про затвердження* Методики формування спроможних територіальних громад: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квіт. 2015 р. № 214 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF>
6. *Про затвердження* перспективного плану формування територій

громад Чернігівської області : Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 серп. 2015 р. № 899-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/899-2015-%D1%80>

REFERENCES

1. *Cabinet of Ministers of Ukraine* (2014), rozporiadzhennia “Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorial’noi orhanizatsii vlady v Ukraini”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#n8> (Accessed 1 April 2014).
2. *President of Ukraine* (2015), ukaz “Pro Stratehiiu staloho rozvytku “Ukraina–2020”, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (Accessed 12 January 2015).
3. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (2015), The Law of Ukraine “Pro dobrovil’ne ob’iednannia terytorial’nykh hromad”, available at: zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19 (Accessed 5 February 2015).
4. *The Verkhovna Rada of Ukraine* (2014), The Law of Ukraine “Pro spivrobitnytstvo terytorial’nykh hromad”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1508-18> (Accessed 17 June 2014).
5. *Cabinet of Ministers of Ukraine* (2015), postanova “Pro zatverdzhennia Metodyky formuvannia spromozhnykh terytorial’nykh hromad”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF> (Accessed 8 April 2014).
6. *Cabinet of Ministers of Ukraine* (2015), rozporiadzhennia “Pro zatverdzhennia perspektyvnoho planu formuvannia terytorij hromad Chernihivs’koi oblasti”, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/899-2015-%D1%80> (Accessed 12 August 2015).